

Me'archei Lev – Artificial Insemination

Oct. 21, 2001

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן י

באשה שזרק הרופא במעיה זרע של איש אחר אם נאסרה לבעלה, ואם יש איזה חשש בהולד א' דר"ח אדר תשכ"א. מע"כ ידידי הר' ברוך גראס שליט"א.

הנה בדבר האשה אשר עברו כעשר שנים ולא ילדה והחסרון אמרו הרופאים שהוא ממנו שלכן מחמת שרצתה להוליד בן כרצון כל הנשים, וכדאיתא ביבמות דף ס"ה דאף דהלכה דלא מיפקדא אשה אמצות פו"ר מ"מ כופין הבעל לגרשה וליתן לה כתובה בטענה דמסיבו דילה מאי תיהוי עלה דהך אתתא, ולא בעיא הך אתתא חוטרא לידה ומרא לקבורה, ובלא זה ידוע גם מהאמהות הקדושות שרצו להוליד וכל נשי דעלמא כן, הלכה להרופא וזרק ברחמה זרע של איש אחר שלא ברשות בעלה ונשאל מע"כ מהבעל אם מותרת לו ואיך הוא דין הולד. **הנה ברור שבלא ביאת איש לא נאסרה אשה לבעלה ואיסור סוטה לבעלה הוא רק מצד איסור הביאה ולא מצד הזרע של איש אחר שיש במעיה דאם בעלה איש אחר אף בביאה שלא יצא זרע ואף בשלא כדרכה נאסרה על בעלה מדין סוטה ואם בא זרע לגופה שלא מביאה כאמבטי שנוכר בגמ' שלא נעשה איסור זנות לא נאסרה על בעלה.**

וכן הולד הוא כשר שגם ממזרות הוא רק כשהיה ע"י ביאה. ואף שהולד ממזר אף באופן שדבקום נכרים זה בזו שלא עברו על האיסור משום שהיו אנוסים מ"מ היה זה דרך ביאה שהוא זנות, אבל בנתעברה ע"י שנכנס הזרע של אחר במעיה כאמבטי שנוכר בגמ' וכהא דעושין הרופאים בזמננו אינו ממזר ואף שהיה זרע של אחד מקרוביה כגון מאביה וחמיה ואחיה, וכידוע שכן סירא נולד כן ומפורש בט"ז יו"ד סימן קצ"ה סק"ז וכן בב"ח שהביא מהגהת סמ"ק בשם הר' פרץ דכיון דאין כאן ביאת איסור הולד כשר לגמרי אפילו תתעבר מש"ז של אחר כי הלא בן סירא כשר היה וכן משמע בב"ש באה"ע סק"י ובח"מ סק"ח. ומה שהביא באוצר הפוסקים שם ס"ק מ"ב בשם ספר בר ליואי ומנחת יחיאל שחולקין אינו כלום ומה שהקשה דהולד ממזר אינו משום הנאת ביאה, הוא הבל דאף שאינו משום הנאת ביאה אבל ודאי דוקא משום ביאה היא דהוא דבר האסור כדאיתא בלשון הגהת סמ"ק ואין לחוש לזה כלל.

אך אם ידוע של איזה אדם הוא אם הוא משל יהודי יהיה הולד אסור לינשא לזרע של אותו אדם כדאיתא בט"ז שם ובב"ש שם אבל כיון שלא ידוע יהיה מותר בכל הנשים משום דאולינן בתר רובא נשים שמותרות לו. אבל האמת שאין לחוש שהזרע היה משל יהודי כיון שהרוב הם משל נכרים, דלכד שהערים שלנו וכל המדינה הם רוב נכרים, הווי אלו המוציאים זרע שלהם לדבר זה ודאי רוב נכרים. ומה שאמר הרופא שהוא משל יהודי אינו נאמן דאמר זה משום שחשב שזה יותר טוב לפניה שהיא יהודית. ולכן ליכא שום חשש איסור לא בהאשה לבעלה ולא בהולד לקהל. ועיין באוצר הפוסקים שהביא בשם מהרש"ם שאף לכתחלה התיר לעשות כן בשעת צורך גדול וכן בשם ספר עמק הלכה וכ"ש כשכבר נעשה זה שח"ו לו להתרחק מאשתו. ואם הולד תהיה בת אם מותרת לכהונה יש ג"כ לצדד להתיר שהרי שיטת הרי"ף שהולד מעכו"ם הבא על בת ישראל כשרה לכהונה ואף להש"ע סימן ד' סעיף י"ט שפסול לכהונה הרי הכא יש ספק להח"מ שמא אין שייך כלל לבעל הזרע שלא נקרא בנו ואף שיותר נוטה כהב"ש שהוא בנו וא"כ הכא אולי נחשב שהוא זרע של עכו"ם אף שלא מתייחס אחריו, הרי יש כאן קצת ספק שמא הוא של יהודי ואף שהוא מיעוט הוי בצרוף שניהם כספק גמור וכיון שמיסיק הב"ש בסק"ב שבדיעבד אין מוציאים אם ניסת לכהן אין לאוסרה לזו שהוא ספק גם להשו"ע אף מלינשא לכתחלה. וגם נראה לע"ד שאף ולד בת ישראל מעכו"ם שפסולה לכהונה הוא נמי דוקא כשהיה דרך ביאה שהוא איסור ולא מאמבטי ולכן אף לכהונה אין לפוסלה. אבל הבעל אם אינו רוצה לזון אותו יהיה פטור וכן יהיה פטור מהוצאת הלידה ורפואתה שע"י זה כיון שעשתה זה שלא ברשותו. ידידו, משה פיינשטיין

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ח

נשים המסוללות זו בזו אסור וממעשה מצרים הוא שהוזהרנו עליו שנאמר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, אמרו חכמים מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושא אשה, ואשה נשאת לשני אנשים, אע"פ שמעשה זה אסור אין מלקין עליו, שאין לו לאו מיוחד והרי אין שם ביאה כלל, לפיכך אין נאסרות לכהונה משום זנות ולא תיאסר אשה על בעלה בזה שאין כאן זנות, וראוי להכותן מכת מרדות הואיל ועשו איסור, ויש לאיש להקפיד על אשתו מדבר זה ומונע הנשים הידועות בכך מלהכנס לה ומלצאת היא אליהן.

להרהיג ר' ישראל נ"י ודעלק,

רב ד-חברה שי"ס ומ"ס בק' בודאפעסט-

ע'ד שאלתו בנדון אשה, היושבת זה יותר מעשר שנים תחת בעלה, שלפי החלטת הרופאים, הנהו עקר, גולם, מחמת עוצם תשוקתה לפרי בטן, מבלי התגרש עם זה מבעלה, נפשה בשאלתה להתיר לה להכנס לבית התרופה הברליני, בכדי שבהתאם אל ההמצאה החדשה, יזרקו הרופאים באמצעות שפופרת מיוחדת אל תוך רחמה שכבת זרע, שהם מוציאים לתוך צלוחית מאחד הגברים, אשר ממנה רמתעבר ותלד, — האם רמתכן כזאת?

עובדא אשר כוו תועבה גדולה היא, וטעמא רבה איכא למלתא:

הנה, אשת איש, שזנתה, דיניה שנים: היא והנואף מיהתם בחנק, אך זהו דוקא בהיותם מוידים: אולם שכבת הזרע שכתוך מעיה מהאיש האחר, הישראל, אסורה מצד עצמה, לענין שהנוצר ממנה הוא ממור, בין שבאה במזיד ובין—בשוגג.

נמשך מזה, דאם לתוך רחם אשת איש באה שכבת זרע של איש אחר, שלא על ידי הביאה הטבעית, אלא על ידי כלי, כמו שפופרת וכדומה, דהויא שלא כדרך הנאתה, עלינו לומר, דיניה כאכילת האיסורין בכלל שלא כדרך הנאתן, דאסורה מיהא מדרבנן, כדעת הרוב הגדול מהפוסקים, שפרטם השדי חמד^א

יתר על כך נראה, דכאן אסורה שכבת הזרע מדאורייתא, אפילו כשבאה לתוך רחם אשת איש שלא כדרך הנאתה, כדנקטינן ביטפסחים^ב, דכל האי

דינא

א) כללים, מערכת הכ"ף, כלל כ"ב.
ב) סיד, כ"ה.

מכאן דרשינן בייבמור"י (ט): 'לזרע' – פרט למשמש מזה (אשת איש לאחר מיתתהי' רשי"י). תו דרשינן בירושלמי 'סוטה' (י"א): 'לטמאה בה – ברה הדבר תלוי: אם היתה מזידה אסורה: שונגת – מוהרת'.

והנה, יפלא מאד: הלא את שני הדינים האלה היינו יכולים ללמוד שפיר מסגנון הפסוק. אלו אמרה כאן התורה בלשון הר גילה, היותר מכוונה אל הענין וגם היותר קצרה (כפי שהיא דרכה של חורה לקצר, כדנקטינן ב'פסחים' י"ג). דהיינו: ואת אשת עמיתך לא תנאף (שממילא מפקינן מזה 'פרט למשמש מזה' כיון דאין זה בסוג 'ניאוף' כלל וכלל) לטמאה בה (כדרשת הירושלמי הנזכרת). אם כן מפני מה שינתה כאן התורה בלשונה לבטא את איסור הביאה בסגנון 'לא תתן שכבתך לזרע'?

אלא לאו שמע מינה, שהתורה בארה להשיענו בזה, ובכל אופן שתנתן שכבת הזרע של איש זר לתוך רחם אשת איש: דהן על ידי ביאתו, דהן על ידי איזה כלי בלא ביאתו, תשתרע על זה האזהרה הזאת.

כן אין לחלק בין אם בעל שכבת הזרע נתנה בעצמו ע"י שפופרת לתוך הרחם של אשת איש, ובין אם מסר עובדא כזו לאחר, – ובכל אופן הרי הוא הנותן את שכבת זרעו וקא עבר על 'לא תתן שכבתך לזרע' וזולת זאת, כיון דשליה כזה אי הו לא קא עבר על 'לא תתן שכבתך לזרע', דהרי אין זה שכבתו, ממילא, מדאינו בר חיובא, דהרי נקטינן כפסק דהרמ"א בחוה"מ (י"ג), דבאופן כזה הוה שליח אפילו לדבר עבירה (לענין שיתחייב משלחו מסעם ששלוחו כמותו).

והנה, מדקאמרה תורה: 'לא תתן שכבתך לזרע', שמענין מזה, דהיכא שאין גבה נתינה כלל, כגון ששכבת זרעו של זרה מוטלת על ד'סדין, אין עליו שום איסור, באם שתשכב אשת איש על הסדין ותקלוט את הזרע מאליה, בלא שום נתינה, שלפיכך יהיה הולד הנוצר מזה כשר לגמרי. והיינו שפסקו הב"ח והס"י (י"ג) בשם הסמ"ק, דכל הזהירות של שכבת אשת איש על סדינים, ששכב

עליהם

(ט) בית ב'.

(י) ע"י רשי"י שם, בריה, למח ליי.

י"א) פ"ה, ת"א.

י"ב) ג' ב'.

י"ג) ריש סי' קפ"ב: ע"י שם בפתיש (סיק ג'), שגדולי הפוסקים מכריעים כהרמ"א נגד השגת הש"ך.

י"ד) יורה, קצ"ה, סיק ז'.

עליהם איש אחר. סן תתעבר משכבת זרע של אחר¹, אינה אלא מסעם גזרה: שמא ישא אחותו מאביו².

ולפי ענין נראה עוד סעם אחד. דהנה במשך עיבור כורה והנקת הגולר, דהרי, בודאי, שהאשה תהיה אסורה על בעלה, מסעם מעוברת חברו ומינקת שלו, דפשיטא, דגם עובר כורה אסור להזיקו בשעת היוווג וגם שמתינוק כזה אסור לבזול פרנסת הנקתו ט"א לפי זה, הרי יחייב הבעל לפרוש מאשרתו בכל הזמנים האלה פרישה חלוטה ט"א). אם כן הרי מוטלת על האשה הוהירור מאותם הסדינים, מסעם שאסור לה להפקיע את עצמה מהשתעבדותה לבעלה. -

הדרינגן לנדון רידן, דהמצאת זריקת שכבת זרע של איש זר לתוך רחם אשרת איש אסורה מדאורייתא.

ובכן, חלילה לבת ישראל להפקיר עצמה להזנורת המלאכותית, שהמציאו דוסאי זמנו.

ט"ז. דהיינו הסעם של "רבשה יתומים אל תבוא", המבואר בתוספתא (פ"ב ד, גרה" ויג) ובירושלמי "מיסה" (פ"ד, ח"ג).
ט"ח. דמחמת שאין לך שונג גודל מבעל כזה, ודאי, שאשילו כשאינו כהן אין להכריחו לגרש דקא, כמו שפסקו הב"ש (י"ג, י"ז) ויתר הפוסקים, שהביא הפתי"ש (סי"ק י"ג).